FORSHTELUNGEN

Litman

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

ליטמאן

פאַרשטעלונגען

„קינדערפרײַנד", ווארשע 1937

Printed in Poland

L I T M A N

FORSZTELUNGEN

„Kinder-Frajnd" Warszawa 1937

צעצר״י ה. גלאנק, מוראנאווסקע 28 ה. 25

Druk. „Renoma", Warszawa

דער פרידן

פריי פון שפאניש לויט

אלבערטא לאראן דע ווערא.

פ ע ר ז אָ נ ע ן :

די לערערין.
לייבל,
מאַרעק,
נאַטאַן,
כאַימל,
באַשע,
פערל,
און קינדער וואָס רעדן נישט.

אַ פולער קלאַס מיט קינדער. די לערערין זיצט בײַם שרײַבטיש. נאַטאַן און מאַרעק אויף צוויי באַזונדערע בענק, און דער צוויי־טער הײַ באַהאַלטן דאָס פּנים הינטער די פּלייצעס פון די שילער, וואָס זיצן פאַר זיי.

ערשטע סצענע

ד י ל ע ר ע ר י ן — ווי איך האָב אײַך געזאָגט, קינדער, האָט די שול־פאַרוואַלטונג פאַראָרדנט צו ווידמענען הײַנטיקע לעקציע צו דערקלערן אײַך די באַ־דײַטונג פון וואָרט „פרידן”. קען מיר עמעצער פון אײַך זאָגן,־וואָס ס'הייסט אַזוינס פרידן ?

כאַימל — איך, לערערין. (שטעלט זיך אויף).

די לערערין — לאָמיר הערן.

כאַימל — ע... דער פרידן איז פונקט דאָס פאַרקערטע פון קריג.

לייבל (שטעלט זיך אויף): ניין, לערערין. דער פרידן איז דאָס, ווען מען וויל נאָך געלט און מען וויל נישט געבן.

די לערערין — וואָס, וואָס?

לייבל — ע, געוויס... ווען מיר גייען אָפטער אין קינאָ און די מאַמע וויל ביים טאַטן געלט, זאָגט ער: איך האָב נישט קיין געלט אַרויסצוּוואַרפן און איך האָב דיר שוין געזאָגט אַ סאַך מאָל, אַז דו זאָלסט מיך לאָזן צו פרידן (דער גאַנצער קלאַס לאַכט).

די לערערין (לאַכט) — פיין, אָבער, איך וויל הערן אַן אַנדערע דערקלערונג. זאָג מיר דו, כאַימל, דו זאָגסט, אַז פרידן איז דאָס פאַרקערטע פון קריג, עמעס? זאָג זשע מיר, וואָס איז אַזוינס קריג?

כאַימל — ע... קריג... איז, לעמאָשל, איר שטעלט אַוועק איין פולק זעלנער דאָ און אַ צווייטן דאָרט...

די לערערין — ווער שטעלט אַוועק, איך?

כאַימל — ניין... איך מיין די גענעראַלן. פון יעדער זייט שטעלט מען אַוועק אַן אַנדערע פאָן, האַרמאַטן, ביקסן און קוילנוואַרפער. מען גיט אַ סיגנאַל און מען הייבט זיך אָן צו שלאָגן.

די לערערין — גוט, גוט. דער קריג איז מער אָדער ווייניקער אַזוי. אָבער וואָס איז דער פרידן?

כאַימל — ע... דער פרידן איז, ווען די זעלנער קערן זיך צוריק אום אַהיים און מען טוט זיי אָן מע־דאַלן אויף דער ברוסט און זיי נעמען זיך צוריק צו די אַקערס און סערפּן. דעמאָלט רעדט די רעגירונג דורך ראַדיאָ.

די לערערין — אַהאַ, נישקאָשע. ווער נאָך וויל מיר דערקלערן, וואָס עס איז פרידן? ווער נאָך? דו, מאַרעק, וואָס האָסטו זיך דאָרט באַהאַלטן? (מאַרעק שטעלט [illegible] אונטערגעשלאָגן מיט אַ [illegible]) וואָס איז דאָס? ווער האָט דיר אונטערגעשלאָגן דאָס אויג?

מאַרעק (אַ [illegible]) — דאָס האָט נאַטאַן מיר אונטערגעשלאָגן דאָס אויג, לערערין.

די לערערין — נאַטאַן? לאָמיך נאָר הערן, וואָס איז דאָ געשען. נאַטאַן! שטעל זיך נאָר אויף. (נאַטאַן שטעלט [illegible] [illegible] מאַרעקן). וואָס איז דאָס? דו אויך? ווער האָט דיר אונטערגעשלאָגן דאָס אויג?

נאַטאַן (אַ [illegible]) — דאָס האָט מאַרעק מיר אונטערגעשלאָגן דאָס אויג, לערערין.

די לערערין — זייער פיין! (צו די קינדער) צוליב וואָס האָט מען זיך געשלאָגן?

מ אַ ר ע ק — ער האָט געזאָגט, אַז מײַן מאַמע איז אַ „ליטווישער כאַזער" און דאַן...

נ אַ ט אַ ן — יאָ, אָבער ער האָט מיר פֿריִער געזאָגט, אַז מײַן מאַמע איז אַ „פּױלישע דריבקע".

די ל ע ר ע ר י ן — וואָס איז דאָס פֿאַר אַ רייד, האַ? איר זענט דאָך ביידע קוזינען? אײַערע מאַמעס זענען דאָך שוועסטער?

נ אַ ט אַ ן און מ אַ ר ע ק — יאָ, לערערין.

די ל ע ר ע ר י ן — אויב אַזוי, ווי קומט עס, אַז איר זאָלט זיך קריגן און באַליידיקן? אײַערע מאַמעס זענען דאָך שוועסטער פֿון איין טאַטן און קינדער פֿון איין לאַנד?

מ אַ ר ע ק — ניין, לערערין, ווען מײַן מאַמע איז געבוירן געוואָרן, האָבן מײַנע עלטערן געוווינט אין ווילנע, און ווען זײַן מאַמע איז געבוירן געוואָרן, האָבן זיי געוווינט אין וואַרשע.

די ל ע ר ע ר י ן — אַזוי! אָבער ווי עס זאָל נישט זײַן, איז דאָס פֿון אײַך גאָר נישט פֿײַן. איר זענט קוזינען, כּימעט ברידער... און אײַערע מאַמעס זענען אויך צעקריגט?

מ אַ ר ע ק — אַוודאי, מײַן מאַמע איז גערעכט, זי זאָגט...

נ אַ ט אַ ן — ווער גערעכט, וואָס גערעכט! מײַן מאַמע איז גערעכט, ווײַל זי זאָגט...

צווייטע סצענע

די זעלבע: באַשע און פּערל. עס הערט זיך אַ קריגעריי הינ־
טער דער בינע און ביידע קומען אַרײַן קריגנדיק זיך.

באַשע – גיב דײַן קינד אַ בעסערע דערציִונג, אויב ער איז אַזאַ...

פּערל — גיב דו דײַנעם אַ בעסערע דערציִונג, ווײַל ער איז אַ גאַסניונג.

באַשע – זע נאַר, ווער עס רעדט! „דו וועסט מיך נאָך אײַנריכטן”, האָט געזאָגט די פּאַטעלניע צו דעם פּענדל.

די לערערין — פרויען! איך בעט אײַך, איר זענט אין אַ שול.

פּערל — אַנטשולדיקט, לערערין, איך בין געווען געצוואונגען צו וויסן ווו איך בין, אָבער איר זעט דאָך.

באַשע – זי האָט אַ נאָמען מיט איר מויל, איר מעגט עס וויסן.

די לערערין — און פאַר וואָס קריגט איר זיך?

באַשע – ווײַל איר טאַכשיט האָט געשלאָגן מײַנעם, נאַטאַנען... קום... (נאַטאַן הייבט זיך אויף און גייט צו דער מאַמען) זעט, זעט וואָס פאַר אַ אויג דער דאָזיקער באַנדיט האָט אים געמאַכט? (צום יינגל) פאַר וואָס האָסטו אים נישט צוריקגעגעבן אַ זבענק, אַזוי ווי דער טאַטע האָט דיך געלערנט?

נ אַ ט אַ ן – אַוואַדע האָב איך אים צוריקגעגעבן. זע, וואָס פאַר אַן אויג ער האָט.

פ ע ר ל – איר הערט? קום אהער מאַרעק. זעט, זעט, לערערין, ווי אַזוי דער מערדער, דער רעציייעך האָט געשלאָגן מײַן אָרעם זונעלע.

ד י ל ע ר ע ר י ן – אָבער צי וואָס די גאַנצע קרי־ גערײַ און דער געשלעג? איר זענט דען נישט קיין שוועסטער?

ב אַ ש ע – איך וועל אײַך דערקלערן, לערערין. די געשיכטע איז אַזוי: איך האָב אויפן מאַרק אַ פּרוכטן־ געשעפט, איר ווייסט? קומט זי און שטעלט זיך אַוועק מיט אַ פרוכטן־געשעפט פונקט אַקעגנאיבער און נעמט מיר צו די גאַנצע קליענטעלע.

פ ע ר ל – איך נעם דיר גאָר נישט צו. וואָס בין איך שולדיק, אַז די מענטשן קומען צו מיר קויפן?

ב אַ ש ע – און פאַר וואָס גייסטו אַרום זאָגן, אַז איך פאַרקויף אַלטע און פאַרפוילטע פרוכטן?

פ ע ר ל – איך זאָג נאָר, אַז מײַנע פרוכטן זענען גוט און פריש.

ד י ל ע ר ע ר י ן - גוט, גוט... איין מאָמענט. ווי עס זעט אויס, האָט איר זיך פאַרגעסן, אַז איר זענט צוויי שוועסטער. איידער איר האָט זיך צעקריגט זענט איר געווען צוזאַמען?

ב אַ ש ע - געוויס, לערעריו, אָבער...

ד י ל ע ר ע ר י ן–אָט דער „אָבער” טויג נישט. איר

וואַרפֿט בעסער אַוועק דעם „אָבער“ און אָנשטאָט צוויי פּרוכטן־געשעפֿטן, וואָס זאָלן צווישן זיך קאָנקורירן, שטעלט בעסער אַוועק איין גרויס פּרוכטן־געשעפֿט. וועט איר האָבן בלויז איין מאַרק, איין קליענטעלע און זיך טיילן דעם ריווח אויף האַלב.

פּערל (איבערראַשט) — האַ!...

באַשע (אויך איבערראַשט) — עס איז מיר גאָר נישט אײַנגעפֿאַלן, מען דאַרף זיך פֿאַרטראַכטן,

די לערערין — איז עס דען אַן אוממעגלעכע זאַך?

פּערל — פֿאַר מײַנעטוועגן איז רעכט אַזוי אויך.

באַשע — און איך וואָלט אויך גאָר נישט געהאַט קעגן.

פּערל — אַזוי ווי איך האָב אַ גרויסן לאָקאַל, קענסטו איבערברענגען דײַנע שמאַטעס.

באַשע — אַ געוועלבטיש, שענקלעך פֿון צעדער־האָלץ — זענען בײַ דיר שמאַטעס?

פּערל — גוט, מיר וועלן זיך וועגן דעם איצט נישט קריגן...

די לערערין — הייסט עס, אַז מען קען זיך פֿאַרגלײַכן?

באַשע — פֿאַר וואָס נישט?

פּערל — ווען מיר זאָלן זיך פֿריער באַטראַכטן...

נאַטאַן (נעמט אַרויס אַ באַרג מענטשעלעך פֿון טאַש, ווײַזט איינע) דאָס מענטשעלע האָסטו?

מ אַ ר ע ק - לאָמיר זען? ניין, דאָס האָב איך נישט.

נ אַ ט אַ ן - נעם עס, איך האָב עס צוויי מאָל, נאַ.

מ אַ ר ע ק — דו האָסט אַ פוטבאָל?

נ אַ ט אַ ן - איך האָב.

מ אַ ר ע ק — און אַ ספּאָרטבלוזע האָסטו?

נ אַ ט אַ ן - יאָ, פון „גיבער".

מ אַ ר ע ק — איך האָב אַ שענערע.

ב אַ ש ע — עס מאַכט נישט, איך וועל אים אויך קויפן אַזאַ העמדל.

נ אַ ט אַ ן — אויב אַזוי וועלן מיר מאַכן אַ קלוב.

מ אַ ר ע ק — געוויס, און מיר וועלן אים רופן „דער קלוב פון פרידן".

ד י ל ע ר ע ר י ן (צו די שילער) — קינדער, די דאָזיקע אומדערוואַרטעטע פּאַסירונג קומט מיר גוט צו נוץ צו דערקלערן אייך, וואָס ס'איז אַזוינס דער פרידן. פונקט ווי עס איז געשען מיט די צוויי פרויען, וואָס זענען צוויי שוועסטער, געשעט אויך מיט צוויי לענדער ווען זיי צעקריגן זיך צוליב קאָנקורענץ, אָדער צוליב וועלכער ס'איז אַנדערע סיבעס, קומט צו אַ מילכאָמע. אָבער ווען זיי הייבן אָן צו פאַרשטיין, אַז די מילכאָמע ברענגט בלויז אָרעמקייט, האַס און פאַרביטערונג און אַז אין דער איינִיקייט איז די קראַפט, אין דער צוזאַמענאַרבעט און קעגנזייטיקער הילף, איז דער וווילזײַן, דאָס גליק-ווען זיי פאַרשטייען דאָס, וואַרפן זיי אַוועק דאָס

געווער און פאַרייניקן זיך אין אַן אָפּנהאַרציקער העפּ-
לעכער פריינדשאַפט, און דעמאָלט קומט צוריק פאַר
די פעלקער זער פּראָגרעס, די שעפע, די פרייד. דאָס
איז דער פרידן. –

פּ ע ר ל (צו באַשען) — ווי מיר פריער, באַשע, דו
דערמאָנסט זיך ?

ב אַ ש ע (נעמט זי ארום) – פּערל!

פּ ע ר ל (האלדזט זי) – באַשע!

ד י ל ע ר ע ר י ן ([illegible]) – גוט, קינ-
דער, איך גלייב, אז איר האָט געהאַט זייער אַ גוטן
ביישפּיל און איר האָט מיך אַלע גוט פאַרשטאַנען.

(מען הערט דעם גלאָק, די [illegible] מאַכט אַ צייכן און
די קינדער [illegible] אין [illegible] דעם קלאַס
מיט אַ [illegible].)

פאפירענע פייגל

פּערזאָנען:

מאַמע,

טאַטע,

פּעטער,

בלימעלע—פיר יאָר אַלט.

שימעלע—פינף יאָר אַלט.

בריוטרעגער,

ברויטפירער,

לייזערל—פינף יאָר אַלט.

(אַ הויף, אַ טיש, שטרויענע בענקלעך. אַ ווינשטול. וואַזאָנעס. רעכטס אַ טיר, צו די צימערן. לינקס – אַ טיר אין קיך אַרײַן און אין באַרצימער. אין מיטן – אַ טיר אין פאָרהויז).

זומער. מיטאָגצייט.

מאַמע (שטייט אין מיטן הויף און טרייבט מיט אַ האַנט־טעך די פליגן)—**נו, געגאַנגעז זאָל ווערן! מאַרש פון דאַנען!...**

(עס לויפן אַרײַן בלימעלע און שימעלע מיט אַ אימפּעט)

בלימעלע (
שימעלע (ווו איז פּאָפּאַ?

מ אַ מ ע — איר ווייסט נישט ווו עס איז דער פּאַ־
פּאַ? — בײַ דער ארבעט, קינדערלעך. ער דאַרף באַלד
קומען.

ש י מ ע ל ע — פּאַפּאַ קען מאַכן פייגעלעך פון פּאַ־
פּיר?

ב ל י מ ע ל ע – אַזוי ווי סענדערלס טאַטע?

מ אַ מ ע — איך ווייס נישט. ער וועט באַלד קומען,
וועט איר אים פרעגן.

(דער טאַטע קומט אַרײַן אָנגעטאָן אין אַרבעטסקלײדער, ער באַ־
גריסט זיך. בלימעלע און שימעלע לויפן אים אַנטקעגן).

ש י מ ע ל ע — קענסט מאַכן פייגעלעך פון פּאַפּיר?

ב ל י מ ע ל ע — יאָ? פּאַפּאַ, דו קענסט?

ט אַ ט ע — אָוואַדע קען איך.

ש י מ ע ל ע – מאַך מיר אַ פייגעלע.

ב ל י מ ע ל ע – מיר אויך, פּאַפּאַ.

מ אַ מ ע — איצט נישט. דער טאַטע דאַרף עסן.

ש י מ ע ל ע – איין פייגעלע.

ב ל י מ ע ל ע — אַ קליינס.

ט אַ ט ע — גוט, לאָמיך זיך נאָר אָרומוואַשן, מאַך
איך צוויי פייגל ווי די בערן (אַפּ אין באַרצימער).

ש י מ ע ל ע) (נעמען זיך אָן פֿאַר די הענטלעך,
ב ל י מ ע ל ע) טאַנצן מיט פֿרייד און זינגען):

אייגל, בייגל, זעגל, טייגל,
טאַטע וועט אונדז מאַכן פייגל.
פייגל שמייגל פון פּאַפּיר

איינס פאַר מיר און איינס פאַר דיר.
אוקו, מוקו, טוקו, לוקו,
לאָמיר מאַכן ביידע קוקו.
קוקו אהין, קוקו אַהער
אַרעלע נאַרעלע טאַנצט מיטן בער.

טאַטע (קומט אַרײַן פֿון באַלקאָן) באַלד וועט איר האָבן פייגל פון פייגללאַנד.

מאַמע דאָס עכן וועט דאָך קאַלט ווערן.

טאַטע ווי לאַנג מיינסטו וועט געדויערן? איין מינוט. (זעצט זיך בײַם טיש און צערײַסט א בלאַט. די [illegible] שטעקט זיך אַרײַן.)

בלימעלע סענדערל האָט אַ פייגעלע מיט קעשענעס. איך וויל אויך אַ פייגעלע מיט קעשענעס.

טאַטע (קנייטשט דאָס פּאַפּיר) מיט קעשענעס איז מיט קעשענעס. אָבער איך האָב מוירע, דער פויגל זאָל שפּעטער דיך אַרײַנלייגן אַין אַ קעשענע און אַוועקפליִען.

שימעלע און איך וויל אַ בלוי פייגעלע.

טאַטע (צו זיך) – עפּעס קומט דאָך נישט אַרויס בײַ מיר. שוין פאַרגעסן...

מאַמע לאָז נאָר מיך. איך וועל דיר ווײַזן, ווי מען מאַכט פייגל.

טאַטע – אָבער עס איז דאָך פאָשעט נישט שיין. (קנייטשט דאָס פּאַפּירל פון אַלע זײַטן).

מאַמע נישט שיין אַהין און נישט שיין אַהער.

אַז מען קען נישט און מען ווייסט נישט, נעמט מען זיך נישט אונטער. אָט וועל איך באַלד איינס אוי צוויי געבן אַ מאַך צוויי פייגל ווי די בייגל.

בלימעלע)
(טאַנצן אין זינגען):
שימעלע)

צוויי פייגל ווי די בייגל,
דרייַ לאָקשן פון אַ טייגל.
מאַמעלע, מאַמעלע שיינינקע
מאַך אונדז פייגל קליינינקע.
די פייגל וועלן שטיין אויפן טיש
און שלינגען קאַרטאָפל מיט פיש.

מ אַ מ ע (קנייטשט דאָס פּאַפּיר) — אַזוי און אַזוי און אַזוי, און איצט... ווי אַזוי קנייטשט מען, האַ?

ט אַ ט ע — אָט האָסטו דיר. דו ווייסט אויך נישט.

(פס באַווייזט זיך אין טיר דער מילכטרעגער מיט צוויי קאַנען).

מ י ל כ ט ר ע ג ע ר — מילך!... וואָס טוט איר, פרוי איר מאַכט די קינדער פייגעלעך פון פאַפּיר?

ט אַ ט ע – זי וויל מאַכן, נאָר זי קען נישט...

– מ י ל כ ט ר ע ג ע ר (שטעלט אַוועק די קאַנען) — איר קענט נישט מאַכן קיין פייגעלעך פון פאַפּיר? פע! נישט שיין פאַר אייַך. גיט נאָר מיר אַ שטיקל בלאַט און איך מאַך אייַך אין איין מינוט אַ טויב פייגל.

מ אַ מ ע — אַז איר ווילט...

ט אַ ט ע — לאָמיר זען...

מילכטרעגער (זעצט זיך בײַם טיש און נעמט א
פּאַפּיר) - אַ פֿייגעלע מאַכט מען אַזוי און אַזוי און אַזוי...

מאַמע אין ווײַטער?...

טאַטע - יאַ, און ווײַטער ווי אַזוי?...

מילכטרעגער - און ווײַטער?... ווײַטער?...
אַזוי... נײַן, עס טויג נישט. איך האָב שוין אויך פֿאַר-
געסן...

(ס'קומט אַרײַן דער בריוטרעגער).

בריוטרעגער - גוטמאָרגן! די צײַטונג... (כאַפּט
אַ בריוו איבערן טיש) וואָס טוט איר, איר מאַכט פֿייגעלעך?

טאַטע } מיר ווילן מאַכן פֿייגעלעך.
מאַמע }

בריוטרעגער - נאָר איר קענט נישט, האָ?
אויב איר וועט מיר דערלויבן, שטעל איך אײַך באַלד
אויס אויפֿן טיש אַ גאַנצן פֿאָלק פֿייגל.

טאַטע - אַדעראַבע...

מאַמע - זעצט זיך.

בלימעלע } זינגען און טאַנצן:
שימעלע }

זעצט אײַך, פֿעטער,
נאָט אײַך בלעטער.
מאַכט אונדז פֿייגל איינס און צוויי,
ווען די פֿייגל,
וועלן באַקן בייגל,
שענקען מיר אײַך די לעכער פֿון זיי.

ב ר י ו ט ר ע ג ע ר (זעצט זיך צום טיש)-באַלד וועט זײַן אַ פייגעלע, אַ פייגעלע. דאָס פייגעלע וועט האָבן אַז אייגעלע, אַ אייגעלע...

(אַלע זיצן [illegible] בײַם טיש)

ב ר ו י ט פ י ר ע ר — אַ גוט מאָרגן אײַך! ברויט! פריש ברויט! (קוקט צום טיש) וואָס טוט איר, איר מאַכט פייגעלעך, האַ?

ט אַ ט ע - מיר ווילן מאַכן...

מ אַ מ ע - נאָר מיר קענען נישט...

ב ר ו י ט פ י ר ע ר (שטעלט אַוועק דעם קויש) — און איר שעמט זיך גאָר נישט, האַ? פע, פע, פע, לאָזט מיך נאָר צו.

ט אַ ט ע - מיטן שענסטן פאַרגעניגן.

מ אַ מ ע — אַדעראַבע, באַווײַזט וואָס איר קענט.

ב ר ו י ט פ י ר ע ר (זעצט זיך צום טיש און נעמט אַרויס פון בריוטרעגערס קעשענע דאָס פּאַפּיר) - גיב אַהער, שלימאַזל אײנער. איך וועל דיר ווײַזן, ווי מען מאַכט פייגל· (קנייטשט דאָס פּאַפּיר) אַ פייגעלע מאַכט מען אַזוי און אַזוי...

ט אַ ט ע - דוכט זיך, אַז איר בלאָנדזשעט אויך, פעטער.

מ אַ מ ע - נאָך אַ מין בלאָנדזשען.

ב רי ו ט ר ע ג ע ר—ווען אויפן הימל וועט וואַקסן גראָז, וועט ער מאַכן אַ פייגעלע.

ב ר ו י ט פ י ר ע ר—אָבער וואַרט, איין מינוטקעלע...

(עס קומט אַרײַן דער פעטער).

פ ע ט ע ר וואָס טוט איר־דאָ? עפּעס אַ גאַנצע פאַבריק...

ש י מ ע ל ע)
ב ל י מ ע ל ע) (ביידע אין איינעם) פעטער! פעטער!

פ ע ט ע ר ווײַל איך בין אַ פעטער רײַסט איר די בלעטער?

ש י מ ע ל ע מען מאַכט אונדז פייגעלעך.

ב ל י מ ע ל ע מיר א פייגעלע און שימעלען אַ פייגעלע.

ט א ט ע—דאָס הייסט, מיר ווילן מאַכן, נאָר מיר קענען נישט.

פ ע ט ע ר -וואָס! קיין פייגעלע מאכן קענט איר נישט? לאָזט נאָר מיך צו. (וואַרפט אַראָפּ דאָס רעקל און פאַרקאַשערט די אַרבל). עס וועלן באַלד פליען פייגל פון די הענט. גיכער, גרייט נאָר צו אַ זאַק. וואָרעם בײַ מיר אַז מאַכן, זאָל זײַן געמאַכט. (נעמט אַ פאַפּיר און הייבט אָן רעכענען) איינס... צוויי... דרײַ... פיר. און איצט אַ שפּיץ אַהער, אַ שפּיץ אַהין, און... וואַרט נאָר... ווי אַזוי גייט ווײַטער?

א ל ע - אַט האָסטו אים, דעם מאַכער!... אַבי ער האָט פאַרקאַשערט די אַרבל.

ט אַ ט ע-איר זעט נישט, ווי עס פליען אים פייגל פון די הענט?

מ י ל כ ט ר ע ג ע ר—גיט אים אַ זאַק, פאַר וואָס גיט איר אים נישט קיין זאַק, האָ?

ב ר י ו ט ר ע ג ע ר — מאַכט צו די טירן, די פייגל זײַנע וועלן דאָך ארויספליִען.

(עס קומט אַרײַן לייזערל, שאַרט זיך צו צום טיש).

ל יי ז ע ר ל — אוי! פייגעלעך... איך קען מאַכן פייגעלעך...

ש י מ ע ל ע – מאַך.

ב ל י מ ע ל ע – מאַך מיר א פייגעלע (גיט איר א פאַפירל).

ל יי ז ע ר ל — (נעמט דאָס פאַפירל און דרייסט זיך) — אַזוי... אַזוי און אַזוי, ערשט פאַרבייגט מען דעם שפּיץ אַהער און דעם שפּיץ אַהין און מען לייגט אײַן אַזוי... און שוין, אָט האָט איר אַ פייגעלע.

ב ל י מ ע ל ע)
ש י מ ע ל ע) (דערפרייט) אַ פייגעלע! אַ פייגעלע!

אַ ל ע — (בלײַבן שטיין פאַרשעמט) ער קען בעסער פאַר אונדז...

ב ר י ו ט ר ע ג ע ר – (כאַפּט לייזערלען און הייבט אים אויף) בראַוואָ, יינגעלע!

אַ ל ע – בראַוואָ! בראַוואָ!

די פוילע שילערין

פרײַ פֿון שפּאַניש

אין צימער זענען דאָ צוויי מיידלעך. איינע מאַכט די לעקציעס אין די צווייטע שפּאַצירט אַרום. די מאַמע קומט אַריין, זעט נעבט אין די ערשטע מיידל יאָגט:

ר אָ ז ע – מאַמע, ווען דו זעסט, וואָס פֿאַר א שיי־נע לעקציע מיר האָבן אויף מאָרגן!

ע ס ט ע ר (מורמלט) – שיין... שיין... זי וויל זיך באַווייזן.

מ אַ מ ע – וואָס פֿאַר אַ לעקציע?

ר אָ ז ע – קריסטאָפֿאָר קאָלומבוס. די אַנטדעקונג פֿון אַמעריקע.

מ אַ מ ע – עמעס. זייער אינטערעסאַנט. איך וועל באַלד אַריינקומען, וועלן מיר שמועסן וועגן דער לעק־ציע.

ר אָ ז ע – גוט, מאַמע.

(די מאַמע גייט אַרויס)

די קינדער זעצן זיך לייענען. ראָזע הוקט פֿאַרטיפֿט אין בוכער און עסטער מישט די בלעטער פֿון דער געשיכטע און צײלט זי אויפֿן קאָל.

עסטער - איינס... צוויי... דרײַ... פיר... און זיי מייגען... אַז דאָס אַלץ וועט מיר אַרײַן אין קאָפּ (זינגט) טראַ... לאַ לאַ ראַ... טראַ... לאַ לאַ רא (לייענט) קריסטאָ־ פאָר קאָלומבוס האָט אַנטדעקט אמעריקע אין יאָר טויזנט פיר הונדערט... (טוט האַסטיק אַ מאַך צו דאָס ביכל) אוּפֿפֿף! עס הייבט זיך שוין אָן מיט די ציפערן! איך וועל גיין אַ ביסעלע איבערלופטערן דעם קאָפּ. (שפּאַ־ צירט אַרום איבערן צימער און רעדט בײַ) ווען איז דאָס אײַנגעפאַלן צו שרײַבן געשיכטע? וואָס דאַרפן מיר וויסן, וואָס עס איז געשען?... דערצו נאָך מיט ציפערן... דער קאָלומבוס געפעלט מיר נישט. ווער ער זאָל נישט האָבן געווען... (עס קומט אַרײַן די מאַמע אין [illegible])

מאַמע - האָסט שוין געענדיקט?

עסטער - ניין, מאַמע. איך בין געגאַנגען טרינ־ קען וואַסער. (גייט צו צום טיש און כאַפּט דאָס ביכל און לייענט הויך איבער קאָל) קאָלומבוס... קאָלומבוס... האָט אַנט־ דעקט... אַנטדעקט אמעריקע... אַמעריקע... אַמעריקע...

מאַמע — וויפל איז דער שיער! מאַכסט מיר לע־ כער אין קאָפּ מיט דײַן אַמעריקע.

עסטער - איך כאַזער זיך אײַן גוט.

מאַמע (צו די קינדער) — לאָמיר הערן, ווער איז געווען קאָלומבוס?

עסטער - אַ מענטש...

ראָזע — אַ מאַטראָז פון גענוע.

עסטער — איך האָב עס געוואָלט זאָגן. שטענ־דיק כאַפּט זי מיר אויס.

מאַמע — וואָס האָט קאָלומבוס געטון?

עסטער — ער האָט... (קוקט אויפן סופיט) כ'על דיר באַלד זאָגן... ער האָט...

ראָזע — אַנטדעקט אמעריקע.

עסטער — (בייז) זי לאָזט מיך נישט אויסרעדן. איך האָב געוואָלט זאָגן.

מאַמע — ווען איז דאָס געווען?

עסטער (טראַכט) — אין יאָר... אין יאָר... (כאַפּט זיך אין שטערן) שטענדיק פאַרגעס איך דאָס יאָר!

ראָזע — דעם 12טן אָקטאָבער 1492.

מאַמע — ווי האָט געהייסן דער אינדזל, ווו קאָלומבוס איז אָפּגעשטיגן אין אַמעריקע?

עסטער — כ'על דיר באַלד זאָגן. ער האָט גע־הייסן... עס ליגט מיר אויפן שפּיץ צונג.

ראָזע — די איינגעבוירענע פון לאַנד האָבן דעם אינדזל גערופן גוואַהאַנאַהאַני און קאָלומבוס האָט אים גערופן סאַן סאַלוואַדאָר.

מאַמע — ווו איז געשטאָרבן קאָלומבוס?

עסטער — ווו ער איז געשטאָרבן? אין שטוב מאַמע.

מאַמע — שווייג, דו פוילע!

ראָזע — אין וואַליאַדאָליד, אין עלטער פון 70 יאָר.

מאַמע — ראָזע, דו קענסט גיין שפּילן זיך (צו עסטער) און דו בלייַב מאַכן די לעקציע.

(די מאַמע און ראָזע גייען אַרויס)

עסטער — ווען איך וואָלט געלערנט, ווי עס באַדאַרף צו זיין, וואָלט איך אויך געגאַנגען זיך שפּילן. איך פאַרשטיי... געדולד!... אָבער איך פרעג איין זאַך: ווער האָט קאָלומבוסן געבעטן אַנטדעקן אַמעריקע? איבער אָט דעם נאַרישן קאָלומבוס דאַרף איך דאָ זיצן... און פּונקט איז אים איינגעפאַלן אַנטדעקן אַמעריקע אין יאָר טויזנט פיר הונדערט מיט נאָך עפּעס. פאַר וואָס האָט ער נישט אַנטדעקט אַמעריקע אין יאָר טויזנט, צי צוויי טויזנט, אַז עס זאָל זיין לייכטער צו געדענקען? וואָלט דען נישט געווען אַלץ איינס? אַזאַ שלימאַזל! און צו אַלעמען האָט ער נאָך באַדאַרפט אָפּשטייגן אין גו... גו... גוּאַנאַ... איך קען גאָר נישט נאָכזאָגן דאָס וואָרט. ער האָט נישט געקענט אָפּשטייגן אויף אַן אינדזל מיט אַ שענערן און לייכטערן נאָמען? מען זעט, אַז ער איז נישט געגאַנגען אין שול אַרייַן און נישט געדאַרפט מאַכן קיין לעקציעס! דערפאַר זאָג איך: ווען מען שיקט מיך עפּעס אַנטדעקן, גיי איך נישט. עס איז פּשוט אַ ראַכמאָנעס אויף די קינדער, וואָס וועלן מאָרגן דאַרפן לערנען און שטודירן!... איך רעד און רעד און די צייט גייט אַוועק. די מאַמע

וועט באַלד אַרײַנקומען און מיך אָנהייבן אויספּרעגן...
אַך! עס איז דאָך אַזוי הייס!... איך ווער דאָ דער-
שטיקט... איך וועל אַרויסגיין אויפן הויף מאַכן די
לעקציע.

(גייט אָפּ מיט ביכל אין האַנט).

Opłata pocztowa uiszczona gotówką

פּרײַז 60 גר. פערטער יאָרגאַנג № 5-E 20 GRUDNIA 1937

„Kinder-Frajnd“

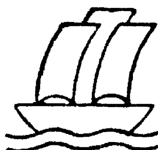
DWUTYGODNIK Wydanie B

Adres redakcji i administracji: Warszawa 1, Nowolipki 30 m. 31

„קינדערפֿרײַנד“, װאַרשע.

דאַניעל דעפֿאָ

ראָבינזאָן קרוזאָ

פּראַכטאױסגאַבע גלעטן פּאַפּיר 208 זײַטן טעקסט
13 בילדער אױף קרײדפּאַפּיר געבונדן אין לײַװנט.

פּרײַז פאַר אַבאָנענטן פון „קינדערפרײַנד“

אין לאַנד נאָר 2.75 גילדן (מיטן איבערשיקן) | אױסלאַנד נאָר 65 סענט (מיטן איבערשיקן)

אין אײנצל-פֿאַרקױף אין לאַנד - 4.50 גילדן, אױסלאַנד - 1 דאָלאַר

[illegible]

די נאָענטסטע אױסגאַבעס
דערשײַנען דעם 20-טן יאַנואַר 1938